

Monnickendam, 13 mei 2025

Raadsnummer: 176-480
Zaaknummer: 10434-2025

Portefeuillehouder: Astrid van de Weijenberg
Contact via: Cluster Regio

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: Artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen

Aan de Raad

Onderwerp: Jaarverslag 2024, Jaarrekening 2024 en Begroting 2026 Omgevingsdienst IJmond

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om:

1. Kennis te nemen van het concept Jaarverslag 2024 en de concept Jaarrekening 2024 van de Omgevingsdienst IJmond.
2. In te stemmen met de Begroting 2026 en hiervoor een bedrag van € 505.285 beschikbaar te stellen als bijdrage voor de Omgevingsdienst IJmond.
3. Door middel van bijgevoegde brief aan het Dagelijks Bestuur van Omgevingsdienst IJmond zijn zienswijze kenbaar te maken over de Begroting 2026 van Omgevingsdienst IJmond.

Inleiding

De gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond (hierna: GR ODIJ) draagt zorg voor een veilige en gezonde leefomgeving en kent gemeenten en de provincie Noord-Holland als deelnemers. Als regionale uitvoeringsdienst voert de ODIJ een verplicht door gemeenten en provincie in te brengen basistakenpakket milieu uit, dat betrekking heeft op vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Ook geeft ODIJ in een groot aantal gemeenten uitvoering aan overige (milieu)taken, middels zogeheten dienstverleningsovereenkomsten (DVO's).

Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond heeft, conform artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, het concept Jaarverslag 2024, de concept Jaarrekening 2024 en de concept Begroting 2026 aan de gemeenteraden verstuurd. Hierbij wordt de deelnemende raden de mogelijkheid geboden kennis te nemen van het Jaarverslag 2024 en de concept Jaarrekening 2024 en een zienswijze in te dienen op de Begroting 2026. Het Algemeen Bestuur van ODIJ betreft de ingediende zienswijzen van alle deelnemende gemeenten bij zijn besluitvorming.

Argumenten

1.1 De raad wordt in staat gesteld kennis te nemen van het Jaarverslag 2024 en de Jaarrekening 2024

Het toezenden van de Jaarstukken maakt deel uit van de rapportagestructuur van ODIJ en stelt deelnemers in gelegenheid op de hoogte te blijven van belangrijke ontwikkelingen binnen de Omgevingsdienst, wat ODIJ in opdracht van de deelnemers heeft uitgevoerd en in hoeverre doelstellingen zijn gerealiseerd. Het Jaarverslag dient daarnaast toegezonden te worden aan de provincie, die controle uitvoert op de gemeentelijke VTH-taken. Voor een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen wordt verwezen naar het Jaarverslag 2024.

2.1 Als de jaarstukken en de begroting niet tijdig worden vastgesteld, kan uitkering worden opgeschort
Volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 186 van de Gemeentewet, is voorgeschreven dat de jaarstukken uiterlijk eind juli moeten zijn aangeleverd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Voor de begroting geldt een fatale termijn van 1 augustus. Het niet voldoen aan deze wettelijke bepaling kan in het uiterste geval leiden tot opschorting van de algemene uitkering.

3.1 De raad wordt in gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen

Met het toezenden van de concept Begroting 2026 wordt de raad in staat gesteld om vóór 2 juli 2025 een zienswijze in te dienen. Het Algemeen Bestuur van ODIJ betreft de ingediende zienswijzen van alle deelnemende gemeenten bij zijn besluitvorming over de begroting. Voorgesteld wordt om als zienswijze mee te geven dat de raad kan instemmen met de Begroting 2026 en dat, hoewel er begrip en waardering is voor het herijkingsproces dat ODIJ momenteel doorloopt, Waterland de komende maanden graag de discussie blijft voeren over de bezuinigingswens (zie ook Kanttekening 2.1) met inachtneming van de criteria om te komen tot een toekomstbestendige Omgevingsdienst. ODIJ gaat in de periode tot de zomer van 2025 met de deelnemers in gesprek over te maken bestuurlijke keuzes wat betreft taken en ambitieniveau, binnen de financiële mogelijkheden van de individuele deelnemers. Na het zomerreces zal ODIJ vervolgssessies houden met gemeenteraden en Provinciale Staten over de tussenresultaten van het proces van herijking.

Kanttekeningen

2.1 Het bestuur van ODIJmond heeft geen toekomstscenario ontwikkeld waarin rekening wordt gehouden met de wens van regiogemeenten om vanaf 2026 5% te bezuinigen

Op 23 juli 2024 hebben de gemeenten van de regio Zaanstreek-Waterland gezamenlijk een brief (raadsnummer 417-2) verstuurd naar de besturen van verschillende gemeenschappelijke regelingen, waarin gewezen wordt op de lastige financiële positie die veel gemeenten tegemoet gaan vanaf 2026 en waarin het verzoek aan de besturen van de gemeenschappelijke regelingen wordt gedaan om een toekomstscenario op te stellen waarin rekening wordt gehouden met een 5% lagere gemeentelijke bijdrage.

Het bestuur van ODIJ heeft ervoor gekozen om, op dit moment in het herijkingsproces, een dergelijk scenario niet te ontwikkelen, met als belangrijkste argument dat ODIJ in de huidige vorm niet in staat is om te voldoen aan de criteria van een robuuste omgevingsdienst, volgens de aanbevelingen van de Commissie van Aartsen in 2021 en het daaruit voortkomende Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel. Zie voor de volledige reactie de brief met raadsnummer 176-473.

Momenteel maakt ODIJ een proces van herijking door, waarbij de organisatie, de financieringsstructuur en de inhoud van de gemeenschappelijke regeling aangepast worden. Gedurende dit traject is er ruimte voor de deelnemers om bestuurlijke keuzes te maken over de toekomstrichting van ODIJ, de in te brengen taken en het bijbehorende ambitieniveau. Zo zijn en worden er op verschillende momenten raads- en regiobijeenkomsten gehouden. Het is begrijpelijk dat gedurende dit proces het nog onduidelijk is in hoeverre kan worden voldaan aan de bezuinigingswens. Daarom wordt voorgesteld om in te stemmen met de Begroting 2026.

Financiële toelichting

Jaarrekening 2024

De belangrijkste onderwerpen uit de jaarrekening 2024 zijn:

- In 2024 is een positief resultaat van € 124.232,- gerealiseerd na de mutaties in de reserves. Dit is inclusief een onttrekking uit de reserves. In overleg met het Algemeen Bestuur besluit ODIJ over de bestemming van dit resultaat. Dit resultaat wordt echter beïnvloed door incidentele baten. Het voorstel is om dit resultaat strategisch in te zetten ter ondersteuning van het lopende proces om onze organisatie toekomstbestendig door te ontwikkelen.
- Het resultaat 2024 is positief in vergelijking tot de begroting, voornamelijk door een niet-begrote bijdrage van het Interbestuurlijk Programma 2023-2024 en hogere rentebaten dan begroot. Beide factoren hebben een eenmalig karakter; zonder deze baten zou een negatief resultaat zijn verantwoord en had ODIJ hiervoor een onttrekking moeten doen aan de Bestemmingsreserves Risicobeheersing en Oplossingsrichtingen.

Begroting 2026

De door ODIJ gevraagde bijdrage van de gemeente Waterland voor 2026 komt uit op € 475.285,- exclusief incidentele bijdrage. Deze bijdrage valt € 59.341,- lager uit, ten opzichte van de eerste begrotingswijziging 2025. De belangrijkste reden hiervoor is dat ODIJ in 2024 bouw- en woningtoezicht middels een dienstverleningsovereenkomst uitvoerde namens de gemeente Waterland. In 2025 zijn deze taken weer in handen gekomen van de gemeente, na beëindiging van de pilot. Echter, de DVO Bouw- en Woningtoezicht was voor 2025 begroot op € 86.944,- en verklaart dus niet het volledige verschil. Onder andere de hogere indexatie van 3,75% (in plaats van de reguliere 2,2%), hogere personeelskosten, hogere ICT-kosten, hogere lasten voor onderhoud van het pand, uitbreiding van het wagenpark en de inzet van externe expertise op inkoop en de uitvoering van VvE-taken zorgen voor een hogere bijdrage wanneer Bouw- en Woningtoezicht wordt weggestreept in de vergelijking met 2025.

Uurtarief

Bij de begroting 2026 gaan ODIJ uit van de huidige wijze van tariefberekening (gebaseerd op het structurele kostengedeelte van de begroting en de gegarandeerde uren uit de dienstverleningsovereenkomsten). Het basisuurtarief voor de diensten gaat omhoog van €104,50 (begroting 2025) naar € 109,55.

In onderstaande tabel zijn de bijdragen van de gemeente Waterland aan ODIJ gespecificeerd naar takenpakket en jaar.

	2025	2026
Basistakenpakket	€ 190.250	€ 199.000
DVO milieuspecialistische regelgeving – milieu evenementen – ruimtelijke plannen en bouwplannen	€ 105.232	€ 110.314
Energiebesparingsakkoord	€ 6.736	€ 6.736
DVO Toezicht (volledig milieutakenpakket)	€ 145.464	€ 152.490
DVO Bouw- en woningtoezichtstaken	€ 86.944	-
Bijdrage Indirecte Lozingen	-	€ 6.745
Incidentele bijdrage	€ 78.290	€ 30.269
Totaal	€ 612.916	€ 505.554

Tabel 1. Totale bijdrage gemeente Waterland

De opgevraagde bijdrage is beide jaren hoger dan door Waterland begroot. Voor 2025 was dit € 595.178,- (verschil van € 17.738,-) en voor 2026 € 445.001,- (verschil van € 60.553,-). De verschillen kunnen verklaard worden door de ontwikkelingen die in de alinea hierboven worden genoemd en voor 2026 is er in de gemeentelijke begroting al rekening gehouden met een 5% lagere gemeentelijke bijdrage. De extra bijdrage voor 2026 wordt meegenomen bij het opstellen van de gemeentelijke begroting 2026.

Incidentele bijdrage

Zoals reeds aangekondigd in de Kadernota 2026, vraagt ODIJ voor 2026 een incidentele bijdrage van € 30.269,- van de gemeente Waterland. Deze bijdrage is nodig voor de voortzetting van het programma herijking GR, DVO en financieringsstructuur. In 2025 zijn hiervoor al middelen beschikbaar gesteld via een begrotingswijziging (raadsnummer 176-462), maar het programma loopt door tot uiterlijk 2026. Daarnaast zijn, gelijk aan het verzoek in de begrotingswijziging 2025, ook voor 2026 incidentele middelen nodig voor de versterking van centrale sturing en kritische posities, deze lasten zijn niet verwerkt in het bovengenoemde uurtarief.

ODIJ is bij de verdeling van de bijdrage per deelnemer uitgegaan van de gezamenlijke verantwoordelijkheid die alle deelnemers dragen. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar hoofdstuk 9.5 van Bijlage I in de Begroting 2026 van ODIJ.

Evenwicht

De conceptbegroting 2026 is niet structureel in evenwicht. De totale begroting is wel in evenwicht door de dekking van incidentele baten. Dit betekent dat ODIJ structurele lasten dekken uit incidentele baten. De oorzaak hiervan is de toenemende trend van financiering voor projecten korter dan vijf jaar en de binnen vijf jaar aflopende DVO's. Voor 2026 herstelt ODIJ de balans met de incidentele middelen die zij opvraagt bij deze begroting. Wanneer de – structurele – begroting op de lange termijn in evenwicht is, geldt het laagste niveau van financieel toezicht van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Lukt dit niet, dan kan het ministerie strengere financiële controle opleggen.

Communicatie

1. ODIJ wordt geïnformeerd over de ter kennisname van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2024.
2. De raad wordt in staat gesteld een zienswijze in te dienen op de concept Begroting 2026. Deze dient voor 2 juli 2025 toegezonden te zijn aan ODIJ.
3. Na vaststelling door het Algemeen Bestuur van ODIJ, worden de stukken openbaar gepubliceerd op de website van de Omgevingsdienst IJmond.

Burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):

1. Concept raadsbesluit
2. Concept zienswijzebrief
3. Aanbiedingsbrief ontwerpbegroting 2026 en jaarstukken 2024
4. B1 Ontwerpbegroting 2026 Omgevingsdienst IJmond
5. B2 Gewaarmerkte Jaarrekening 2024 Omgevingsdienst IJmond
6. B3 Accountantsverslag Jaarrekening 2024 Omgevingsdienst IJmond
7. B4 Controleverklaring Jaarrekening 2024 Omgevingsdienst IJmond
8. B5 Concept Jaarverslag 2024 Omgevingsdienst IJmond